

Plan för vård och omsorg vid kognitiv sjukdom/ demenssjukdom, 2026-2030

Januari 2026
SON 2025/567

Dokumentet gäller för Socialförvaltningen	Fastställd av Socialnämnden	
Dokumentgrupp Normerande styrdokument	Dokumenttyp Inriktningsplan	
Fastställd Klicka här för att ange datum.	Giltig till Klicka här för att ange datum.	
Dokumentansvarig Kvalitet och hälsa	Senaste översyn	Nästa översyn

Innehållsförteckning

Inledning	3
Syfte	3
Inriktning	3
Nyckelområden	4
Stjärnmärkning av äldreomsorgens verksamheter	4
Stärka arbetet med Nollvisionen	4
Utveckla arbetet med mat och måltider	4
Fortsatt användning och ökad registrering i kvalitetsregister	4
Strategisk samverkan med Region Stockholm	5
Öka användandet av digitala lösningar	5
Utveckla boendemiljö vid nybyggnation och renovering	5
Utveckla information om anhörigstöd	5
Utveckla arbetssätt för användning av levnadsberättelser	5
Stärka förebyggande och evidensbaserade metoder	5
Fallförebyggande insatser	5
Utveckla förebyggande arbete och uppsökande verksamheter	6
Uppföljning	6
Referenser	6
Nationella styrdokument	6
Regionala och lokala styrdokument	6
Kvalitetsregister	7
Kompetenscentrum	7

Inledning

Detta är Järfälla kommuns andra plan för vård och omsorg för personer med kognitiv sjukdom/demenssjukdom. Planen bygger vidare på den tidigare versionen och tar hänsyn till aktuella nationella, regionala och lokala styrdokument. Planen ska gälla från år 2026 till 2030.

I Sverige uppskattas cirka 150 000 personer ha en demenssjukdom. Förekomsten ökar med stigande ålder, men demens är inte en del av det naturliga åldrandet. Hög ålder är dock den största riskfaktorn för demenssjukdom. I takt med att vi lever allt längre förväntas antalet personer som insjuknar fördubblas till år 2050, vilket innebär betydande utmaningar för vård och omsorg.

Under de senaste åren har kunskapen om demenssjukdomar ökat, liksom möjligheterna att ställa diagnos tidigt i sjukdomsförloppet. Det går inte att bota en demenssjukdom. I stället är målet för hälso- och sjukvården samt socialtjänsten att underlätta vardagen och bidra till bästa möjliga livskvalitet i sjukdomens olika skeden.

Syfte

Syftet med planen är att säkerställa en sammanhållen, personcentrerad och jämlik vård och omsorg för personer med kognitiv svikt och demenssjukdom i Järfälla kommun. Planen ska fungera som ett styrdokument för utveckling, prioriteringar och samverkan inom och mellan kommunens verksamheter samt med regionen och andra aktörer.

Inriktning

Planens övergripande inriktning är att personer med kognitiv sjukdom eller demens ska kunna leva ett värdigt liv, med stöd och insatser som är anpassade efter individuella behov.

Fokus för inriktningen är:

- **Kunskapsbaserad och samordnad vård**

Verksamheter som riktar sig till personer med kognitiv sjukdom eller demens ska arbeta evidensbaserat och erbjuda en samordnad, god och nära vård och omsorg.

- **Kompetenta medarbetare**

Medarbetare inom äldreomsorgen ska ha den kunskap och kompetens som krävs för att ge trygg och kvalitativ vård och omsorg.

- **Möjlighet att bo kvar hemma**

Den enskilde ska, om så önskas, kunna bo kvar i ordinärt boende så länge det är möjligt och tryggt.

- **Stöd till anhöriga**

Anhöriga ska erbjudas information, stöd och avlastning för att underlätta deras situation.

- **Förebyggande insatser**

Sjukdomsförlopp och symtom ska dämpas genom tidiga och förebyggande åtgärder.

- **Personcentrerad vård**

Vård och omsorg ska utgå från individens behov och önskemål, främja delaktighet och självbestämmande i alla skeden.

Nyckelområden

I detta avsnitt omsätts den övergripande inriktningen till konkreta aktiviteter. Dessa aktiviteter utgör nyckelområden som ska vägleda arbetet med vård och omsorg vid kognitiv sjukdom och demens under de kommande fem åren, i syfte att uppnå socialnämndens intentioner.

Nyckelområdena ligger till grund för verksamheternas utveckling av lokala handlingsplaner.

Stjärnmärkning av äldreomsorgens verksamheter

Stjärnmärkt är en utbildningsmodell som riktar sig till särskilda boenden, dagverksamheter, hemtjänst samt myndighet äldre. Syftet är att ge medarbetarna kunskap och praktiska verktyg för att utveckla ett personcentrerat arbetssätt i den egna verksamheten. Genom stjärnmärkning säkerställs en hög kvalitet och ett gemensamt förhållningssätt i mötet med personer med demenssjukdom. Demens- teamet inom kommunens hemtjänst är specialiserade för att bemöta och ge omsorg till målgruppen.

Stärka arbetet med Nollvisionen

Tvång och begränsningar innebär åtgärder som genomförs mot en persons vilja och därmed inskränker självbestämmandet. Nollvisionen inom demensvården innebär en vård fri från tvång och begränsningar. För att nå detta mål krävs inte bara utbildningsinsatser, utan även ett kontinuerligt värdegrundsarbete och utveckling av arbetssätt som främjar respekt, trygghet och delaktighet. Verksamheterna ska aktivt arbeta för att förebygga situationer där tvångsåtgärder riskerar att uppstå.

Utveckla arbetet med mat och måltider

Vid demenssjukdom ökar risken för undernäring, vilket gör omvårdnaden kring måltider och näringsintag till en prioriterad del av omsorgen. Arbetet ska utgå från både lokala och nationella riktlinjer och vara individuellt anpassat för varje person. Socialnämnden fastställde 2025 nya riktlinjer för mat och måltider, baserade på den kommunövergripande policyn som antogs av kommunfullmäktige 2024. Dessa riktlinjer ska implementeras och följas upp i alla berörda verksamheter.

Fortsatt användning och ökad registrering i kvalitetsregister

Kvalitetsregistren SveDem och BPSD (Beteendemässiga och Psykiska Symtom vid Demenssjukdom) är centrala verktyg i det systematiska kvalitetsarbetet. Genom att öka registreringen och använda resultaten aktivt kan verksamheterna jämföra, analysera och förbättra vård och omsorg kontinuerligt. Detta bidrar till evidensbaserade beslut och högre kvalitet i insatserna.

Strategisk samverkan med Region Stockholm

Sedan 2025 finns ett lokalt samverkansprogram för kognitiv sjukdom och demens i Järfälla. Programmet bygger på nationella och regionala styrdokument och har tagits fram i samarbete mellan berörda aktörer. Syftet är att skapa ett sömlöst flöde genom hela sjukdomsförloppet, med tydliga ansvarsområden och gemensamma rutiner för kommunen och regionens verksamheter.

Öka användandet av digitala lösningar

Digitala lösningar och välfärdsteknik kan bidra till ökad självständighet, trygghet och stimulans för personer med demenssjukdom. Tekniken kan även underlätta kommunikationen mellan den enskilde, anhöriga och personal. Socialförvaltningen ska ha en aktiv omvärldsbevakning och utvärdera tekniska alternativ som kan förbättra livskvaliteten och underlätta vardagen för personer med kognitiv sjukdom eller demens.

Utveckla boendemiljö vid nybyggnation och renovering

Socialförvaltningens styrdokument för ny- och ombyggnationer ska säkerställa att boendemiljöer utformas för att minska kognitiva och fysiska svårigheter. Miljön ska stödja orienteringsförmåga, vara hemlik, ha god belysning och en lugn ljudnivå. Syftet är att skapa trygga, funktionella och kreativa miljöer som främjar livskvalitet.

Utveckla information om anhörigstöd

Ungefär var sjätte vuxen i Sverige ger vård eller stöd till en närstående. Många anhöriga känner inte till sina rättigheter eller vilket stöd som finns. För att stärka anhörigperspektivet har socialnämnden antagit en anhörigstrategi. Kommunens medarbetare ska aktivt informera om stödsatser och vägleda anhöriga till rätt kontaktvägar.

Utveckla arbetssätt för användning av levnadsberättelser

Levnadsberättelsen är ett viktigt verktyg för personcentrerad vård. Den ger kunskap om individens liv, vanor och intressen, vilket möjliggör ett bättre bemötande och meningsfulla aktiviteter. Arbetet ska fokusera på att motivera både personer med demenssjukdom och deras anhöriga att bidra till och använda levnadsberättelsen.

Stärka förebyggande och evidensbaserade metoder

Livsstil har stor betydelse för hjärnhälsan. Faktorer som fysisk aktivitet, hälsosam kost, social gemenskap, kognitiv träning och kontroll av hjärt- och kärlvärden är centrala. Den evidensbaserade modellen FINGER används redan i kommunen, men arbetet ska intensifieras för att förebygga kognitiv svikt och främja hjärnhälsa.

Fallförebyggande insatser

Personer med demenssjukdom löper dubbelt så stor risk att falla jämfört med äldre utan kognitiv nedsättning. För att minska fallolyckor krävs samordnade insatser: läkemedelsgenomgång, fysisk träning, anpassning av boendemiljö och regelbundna fallriskbedömningar. Pågående arbete ska förstärkas och följas upp systematiskt.

Utveckla förebyggande arbete och uppsökande verksamheter

Järfälla kommun erbjuder hembesök till alla som fyllt 85 år och inte har hemtjänst, med syfte att informera om stöd och förebygga ohälsa. Seniorträffar och uppsökande insatser ska utvecklas ytterligare, särskilt i tidiga skeden av demenssjukdom, för att stärka trygghet och delaktighet.

Uppföljning

Planen för kognitiv sjukdom och demens följs upp inom ramen för kommunens ordinarie uppföljningsprocesser, det vill säga genom delårsrapporter och nämndens verksamhetsberättelse. Syftet med uppföljningen är att säkerställa att planens inriktningar och nyckelområden omsätts i verksamheterna och utvecklas i enlighet med intentionerna.

Uppföljningen omfattar:

- **Resultat från individuppföljningar och brukarundersökningar** som belyser kvalitet ur brukares och anhörigas perspektiv.
- **Samlad information från relevanta kvalitetsregister** (BPSD, SveDem och Senior Alert) som ger en bild av vårdkvalitet och symtomhantering.
- **Analys av kompetensutveckling** såsom genomförda utbildningar och utveckling av demenskompetens i verksamheterna.
- **Erfarenheter från samverkan** med Region Stockholm och andra aktörer som påverkar helheten i demensvården.

Information från uppföljningen används för prioriteringar och förbättringsarbete i den fortsatta verksamhetsutvecklingen.

Referenser

Nationella styrdokument

- Socialtjänstlag (2025:400)
- Varje dag räknas: Nationell demensstrategi 2025–2028. Regeringskansliet.
- Ett standardiserat insatsförlopp vid demenssjukdom (Socialstyrelsen 2019).
- Nationella riktlinjer för vård och omsorg av personer med demenssjukdom (Socialstyrelsen rev. 2017)
- Hälso- och sjukvårdslag (2017:30)

Regionala och lokala styrdokument

- Lokalt program - samverkan kring vård- och omsorg för personer med kognitiv sjukdom/demenssjukdom och deras anhöriga i Järfälla 2025.
- Socialnämndens riktlinje för mat och måltider (2025)
- Socialnämndens anhörigstrategi 2025
- Socialnämndens verksamhetsplan 2025. Järfälla kommun.
- Mål och budget 2025 – 2027 Järfälla kommun
- Handlingsplan för god och nära vård och omsorg i Stockholms län (2023)

- Överenskommelse mellan landstinget och kommunerna i Stockholms län om vård och omsorg för personer med demenssjukdom eller kognitiv svikt och stöd till deras närstående (2012)

Kvalitetsregister

- Svenska registret för kognitiva sjukdomar/demenssjukdomar (SveDem)
- Beteendemässiga och psykiska symtom vid demens (BPSD)
- Senior Alert

Kompetenscentrum

- Svenskt demenscentrum